

Vážené kolegyně a vážení kolegové,
odkud přicházíme? Kdo jsme? Kam jdeme?
Fundamentální otázky života. Položil je nejenom Paul Gauguin ve svém slavném obraze, čas od času si je v nějaké podobě klademe všichni. Proč reagujeme tak, jak reagujeme? Proč reagujeme jinak doma a jinak v jiném prostředí? Proč je obecný obraz mentality Slováků a Čechů různý, když jsme si tak blízcí, máme tolik kontaktů a prožili jsme společné dějiny? Co nás formuje? Odpověď není jednoduchá a nebude jenom jedna. Určitě prostředí, ve kterém žijeme. Uvědomoval jsem si to, když jsem žil delší dobu ve Francii a měl jsem možnost usadit se tam natrvalo. Vnímám jsem prostor kolem sebe jako rozsáhlý, od teplého i studeného moře po zasněžené Alpy, s pohledem zaměřeným do frankofonní Afriky, celého románského světa a třeba Pacifiku. Prostor doma, v Brně vnímám jinak, mnohem omezeněji – malá země. Po rozdělení Československa, když najednou, ze dne na den, zmizelo v rádiu i televizi Slovensko ze zpráv o počasí, dopravních informacích, měl jsem pár týdnů pocit

skoro hemianopsie. Samozřejmě to, kdo jsme, souvisí s tím, kde žijeme.

To asi nikoho nepřekvapí, ale méně často si uvědomujeme důležitost první Gauguinovy otázky – odkud přicházíme? Freud napsal: Kdyby psychické procesy jedné generace nepokračovaly v následující, musela by každá svůj poměr k životu vždy znovu získávat a nebyl by tu možný žádný pokrok a vývoj. Transgenerační přenos byl velké téma psychoanalytiků – C. G. Jung, Abraham a Töröková... Formují nás i dějiny, minulost nejenom naše, ale i našich předků. V naší studii dopadu holokaustu na přeživší a jejich potomky je to jasně vidět. Studii pomalu končíme, co teď píšou jsou předběžné analýzy, ale myslím, že k našemu tématu mají co říct. Nepřekapuje, že ti, co přežili extrémní stresové trauma, se liší od věkem odpovídající kontrolní skupiny psychologicky, dokonce i ve strukturálním MR zobrazování mozku. Také není příliš překvapující, že v druhé generaci, narozené po válce, jsou psychologické problémy častější, než u kontrol. I když se o utrpení rodičů a třeba zavraždění prarodičů často dovídali až v ado-

lescenci, někdy až v dospělosti (přeživší často nebyli schopni o tom léta mluvit nebo své děti chtěli chránit před stresem). Přenos se konal, snažíme se zjistit, zda sociálně, nebo i (epi)geneticky. Překvapilo nás však, že psychologické rozdíly v testech souvisejících se stresem jsou ještě výraznější než ve druhé generaci, v generaci vnuků, tedy té třetí. A to i když holokaust zažíval jenom jeden ze čtyř prarodičů. Sedmdesát pět let po konci traumatu vidíme jeho dopad na mladé lidi, kteří se narodili o třicet až padesát let později. Odkud tedy přicházíme? Od našich předků. Dějiny nejsou nudné stránky učebnic dějepisu, dějiny jsou v nás. A kam jdeme? To nevíme a nemyslím, že nám v tom pomůže astrologie nebo tarotové karty. Ale když pomineme to, co předvídat nemůžeme, jako nemoc, přírodní katastrofu, aspoň do určité míry pomůže představa, kam jdeme, pochopení toho, kdo jsme.

Na vaše příspěvky se
i s redakční radou těší

prof. MUDr. Ivan Rektor, CSc.,
FCMA, FANA, FEAN
předseda redakční rady

Obr. 1. Paul Gauguin: *D'où venons nous? Que sommes-nous? Où allons-nous?*